

Via historiae

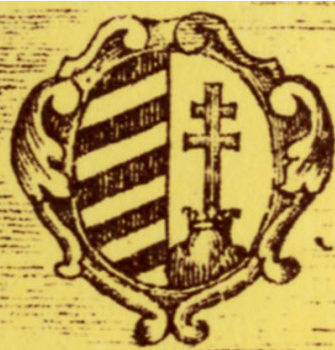
ŠTUDENTSKÝ ČASOPIS KATEDRY HISTORICKÝCH VIED A STREDOEURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ
UNIVERZITA SV. CYRILA A METODA V TRNAVE

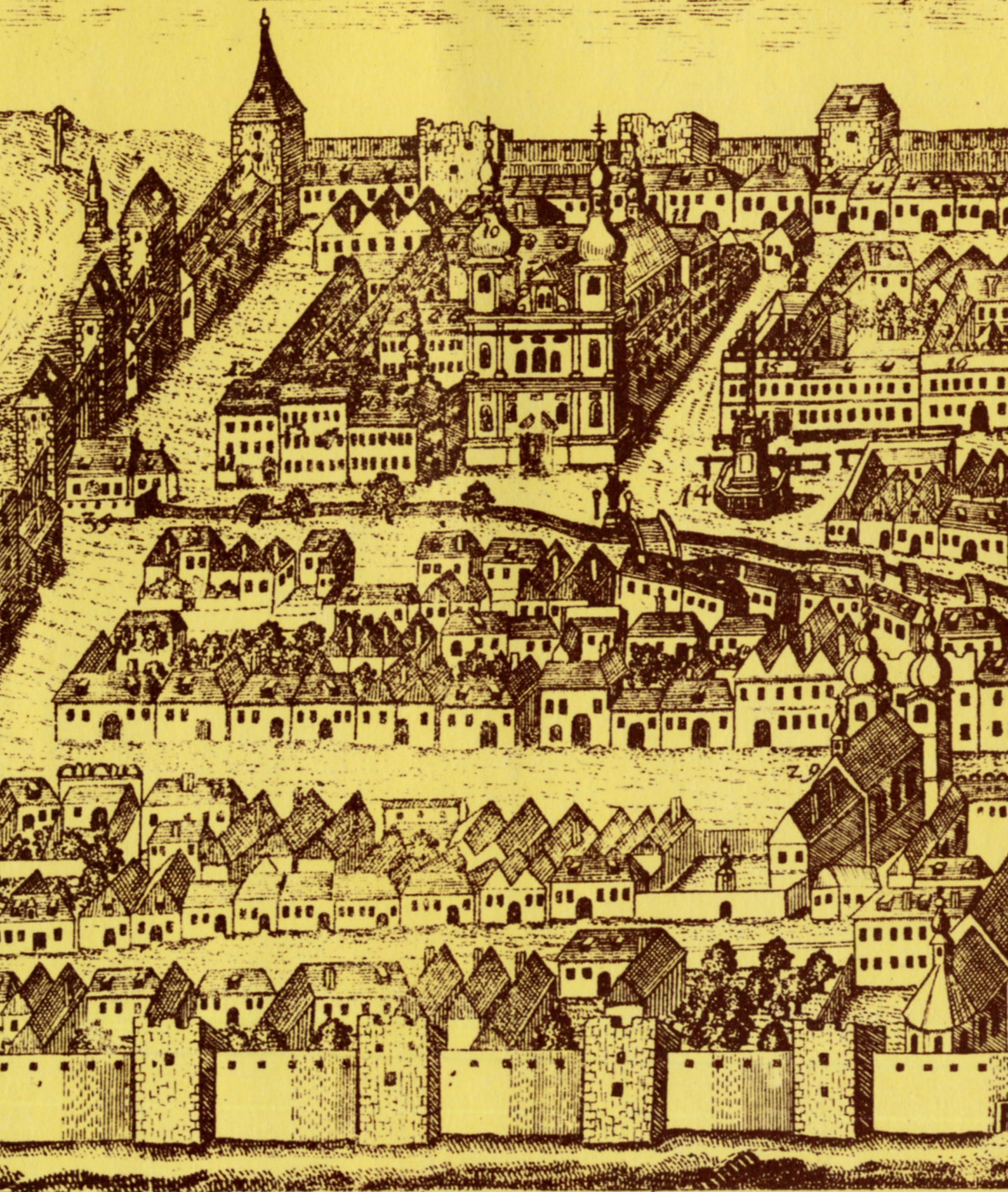
VYBRANÉ KAPITOLY Z DEJÍN CIRKVI

Posledné dni gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku • Kresťanský komunizmus
v Južnej Amerike • Byzantské kresťanstvo a stredoveké Uhorsko • Biskup
Ambróz Lazík a návšteva jeho pamätnej izby v Trstíne • Report z exkurzie do
Ústí nad Labem a Drážďan

TURIN

Toto číslo je venované súčasným a bývalým pedagógom našej katedry, menovite prof. Martinovi Homzovi, doc. Ivanovi Mrvovi a Dr. Michalovi Chvojkovi,

ktorí výrazne prispeli k odbornému a ľudskému rastu svojich študentov, a ktorí sa aj v hektických časoch dokázali postaviť za svojich kolegov a trvať na udržaní kvality a odbornosti našej katedry.

Za celú redakčnú radu Vám ďakujeme a želáme veľa úspechov v práci i v živote.

REDAKČNÁ RADA

Šéfredaktor
Jozef VOŘÍŠEK

Korektor
Mária ŠTRBOVÁ

Grafika
Filip SCHNEIDER
Jozef VOŘÍŠEK

Redaktori
Jozef VOŘÍŠEK
Filip SCHNEIDER
Miroslava LAMPARSKÁ
Viktória STEHLÍKOVÁ
Vladimír KOPPAN
Kristína BÍLOVÁ
Tomáš RUCKSCHLOSS
Jozef ORAVEC
Matúš BURDA

Vážení čitatelia,

je tomu už 1153 rokov od chvíle, kedy na pozvanie kniežata Rastislava navštívili Veľkú Moravu s jasným cieľom svätí bratia Cyril a Metod. Odvtedy prešla cirkev zložitým vývojom počnúc veľkou cirkevnou schizmou a komunistickým prenasledovaním končiac – otrasená, rozštiepená, účelovo očierňovaná, ale stojaca na pevných, skalných základoch, ktorú ani pekelné brány nepremôžu (Mt 16, 18). A práve v tomto čase pokračujúcej sekularizácie vychádza ďalšie číslo nášho študentského časopisu s vybranými kapitolami z cirkevných dejín, aby sme tak pripomenuli osobnosti, pokrok, ale aj vynútený úpadok nasledovníkov Krista. V tomto čísle prinášame článok Matúša Burdu o gréckokatolíckej cirkvi, Jozefa Voříška o pokuse jezuitského rádu v Južnej Amerike, Filipa Schneidera o byzantskom kresťanstve v Uhorsku a ponúkame aj tip na návštevu pamätnej izby biskupa Ambróza Lazíka v Trstíne od Kristíny Bílovej. Naše číslo dopĺňa článok Zuzany Ivičovej o exkurzii študentov v mestách Ústí nad Labem a Drážďany.

Všetkým čitateľom želám príjemné čítanie,

*Jozef Voříšek
šéfredaktor*

Svoje príspevky, námety, návrhy z histórie, návštevy hradov, kaštieľov prípadne iných zaujímavých miest môžete zasielať na viahistoriaucm@gmail.com

A nezabudnite ani na www.facebook.com/viahistoriae alebo <http://ff.ucm.sk/sk/studentske-casopisy/>

Svoje postrehy ohľadom lepšieho „pulzu katedry histórie“ zasielajte na: www.facebook.com/HISTORICKASPOLOČNOSTUCM

Obsah

Byzantské kresťanstvo a stredoveké Uhorsko.....	6
Kresťanský komunizmus v Južnej Amerike.....	12
Posledné dni gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku.....	16
Biskup Ambróz Lazík a návšteva jeho pamätnej izby v Trstíne.....	20
Report: Exkurzia.....	23

Byzantské kresťanstvo a stredoveké Uhorsko

Filip Schneider

Bývalý chrám Krista Pantokratora, Istanbul

Byzantská ríša mnohokrát, či už priamo alebo nepriamo, ovplyvňovala naše dejiny. Na Slovensku si tento vplyv väčšina ľudí spája s misiou solúnskych bratov, Konštantína (Cyrila) a Metoda na Veľkej Morave. Byzancia však hrala značnú úlohu aj v rámci dejín Uhorska. A to ešte pred jeho vznikom.

Kontakty medzi starými Maďarmi a Byzanciou sú evidované v 9. storočí. Kontakty s kresťanstvom však boli u Maďarov už v skorších obdobiach. Starí Maďari prišli do oblasti severného Čierneho mora spolu s tureckými kmeňmi už niekedy v 5. storočí. Tam sa neskôr dostali pod zvrchovanosť Chazarov, ktorí sa zapríčinili o rozpad Veľkého Bulharska. Po odchode bulharských kmeňov boli práve tam na uprázdnených územiach Maďari usadení ako „federáti“ Chazarov. V danej oblasti severného pričiernomoria sa už stáročia skrz byzantské misie šírila kresťanská viera medzi tamojšími národmi, vďaka čomu boli Maďari obklopení zo všetkých strán kresťanským ľudom a misionármi. Dokonca sa tam s nimi mal stretnúť aj Konštantín (Cyril) počas svojej misijnej cesty k Chazarom. Z toho všetkého vyplýva, že starí Maďari boli oboznámení s kresťanskou vierou dávno predtým, než prišli do Karpatskej kotliny.

9. storočie bolo veľmi významných pre Maďarov a tým pádom aj pre Uhorsko. Najprv sa v 30. rokoch vymanili spod zvrchovanosti Chazarov a presunuli sa do oblasti medzi Dneprom a dolným Dunajom. Odtiaľ začali podnikáť prvé nájazdy smerom na západ. Oveľa väčší význam však majú pre naše dejiny 90. roky 9. storočia, kedy sa Starí Maďari presunuli do Karpatskej kotliny.

V roku 894 vypukla vojna medzi Byzantskou ríšou a Bulharskom pod vedením cára Simenoa. Byzantský cisár Lev VI. (886 - 912) skrz rôzne dary požiadal o pomoc Maďarov a podnietil ich k útoku na Bulharsko. Simeon zareagoval podobným krokom - poštváľ proti Maďarom ich nomádskych susedov Pečenehov. Maďari utrpeli od nich zdrvujúcu porážku a boli nútení ustúpiť do Karpatskej kotliny. Byzantsko-bulharská vojna tým pádom nepriamo ovplyvnila vznik neskoršieho uhorského štátu.

Príchod do Karpatskej kotliny - Bulcsú a Gyula

Kresťanstvo existovalo v Karpatskej kotline ešte pred obsadením Maďarmi. Aj po rozpade Veľkej Moravy mnohí kresťania naďalej prebývali v danej oblasti. To sa nezmenilo ani s príchodom Maďarov. S veľkou pravdepodobnosťou sa viera usadeného obyvateľstva preniesla aj na niektorých prisťahovalcov. Otázne však je, či možno hovoriť o kontinuite medzi kresťanstvom Veľkej Moravy a kristianizácie v 11. storočí. Mnohí

maďarskí historici túto myšlienku kontinuity odmietajú.

Po príchode staromaďarských kmeňov do Karpatskej kotliny ich kontakty s Byzanciou neustáli, práve naopak. Bolo to kresťanstvo z Byzancie ktoré malo ako prvé významný vplyv. Svedčí o tom pokrstenie dvoch maďarských náčelníkov v Konštantínopole. Prvým bol Bulcsú, ktorému náležal titul *harka*. Podľa Konštantína VII. Porfyrogeneta, titul *harka*, tretí najvyšší vo vláducej hierarchii, zahrňoval súdnu právomoc. Bulcsú mal v roku 948 navštíviť cisársky dvor v Konštantínopole. Tam mal zároveň prijať krst od samotného cisára, spolu s mnohými darmi a s titulom *patrikios*. Týmto krstom chcel Konštantín dosiahnuť spojenectva s maďarským náčelníkom. Neskôr však podnikol niekoľko výprav proti Byzancii. Podľa historika Jána Skylitza týmito útokmi proti kresťanom porušil svoju zmluvu s Bohom. Bulcsú však v roku 955 prehral v bitke na rieke Lech pri Augsburgu proti nemeckému cisárovi Otovi I., bol zajatý a následne popravený. V Byzancii to považovali za trest za jeho spreneveru.

Druhým náčelníkom bol Gyula zo Sedmohradska. Ten mal tiež navštíviť Konštantínopol, byť pokrstený a prijať nové meno Štefan. Takisto mal prijať od cisára titul *patrikios*. Pri návrate do svojho panstva mal však so sebou zobrať aj istého mnícha menom Hierotheos, ktorého mal konštantínopolský patriarcha posvätiť na biskupa „Turkie“ (Uhorska). Údajne Hierotheos úspešne obrátil na vieru mnoho ľudí.

Otázka Gejzovej viery

O obrátení obidvoch náčelníkov k ortodoxnému kresťanstvu máme dost písomných poznatkov. Avšak vďaka slovenskému historikovi z 19. storočia, Jonášovi Záborskému, sa vyskytuje otázka ohľadom náboženskej príslušnosti maďarského kniežata z Arpádovskej dynastie - Gejzu.

Ohľadom Gejzovho krstu sa uvádzajú dva roky - 972 a 997. Nie je isté, v ktorom prijal kresťanstvo latinského rítu. Podľa Záborského mal byť však Gejza kresťanom už predtým, konkrétne kresťanom východného rítu. Ako argument sa spomína jeho manželstvo s dcérou sedmohradskeho Gyulu - Šarlotou, ktorá mala byť po svojom otcovi tiež pokrstená v ortodoxnej viere. V stredoveku je mnoho prípadov panovníkov alebo vysoko postavených mužov,

ktorí prestúpili na kresťanstvo pod vplyvom svojich manželiek. Je teda pravdepodobné, že tak učinil aj Gejza.

Ďalší argument môže byť Gejzova podpora šírenia kresťanstva v krajine, napriek tomu, že bol pohanom. Už len to je veľmi nepravdepodobné, obzvlášť keď je v kronikách popisovaný ako tvrdý vládca s autokratickými tendenciami. Zároveň treba podotknúť, že bol označovaný za pohana, respektíve po krste ako kresťana, ktorý však stále obľuboval pohanské rituály (takisto ako jeho manželka Šarlota). Netreba však zabúdať ani na chladné vzťahy medzi východnou a západnou cirkvou, ktoré sa prehĺbili ešte v druhej polovici 9. storočia tzv. Fótiovou schizmou. Je teda možné, že zástupcovia latinskej cirkvi sa pozerali na ortodoxných nevraživo a označovali ich za pohanov.

Odpoveď na otázku Gejzovej viery nie je jednoduché nájsť a zasluhuje si ešte ďalší výskum. Isté však je, že jeho syn Vajk bol pokrstený v latinskom ríte a prijal meno Štefan. Naklonený viac na západ sa novovzniknutý štát Uhorsko začlenilo medzi krajiny západnej cirkvi.

Arpádovské Uhorsko

Vplyv ortodoxného kresťanstva z Byzancie po vzniku Uhorského kráľovstva sa síce zmenšil, avšak nevymizol úplne, ani napriek výraznej kristianizácii latinskými misionármi. Možno spomenúť knieža Ajtóňa, ktorý viedol boje s kráľom Štefanom. Ajtóňove panstvo sa rozprestieralo vo východnej časti Uhorska, v oblasti dnes známej ako Banát (západné Rumunsko a juhovýchodné Maďarsko). Podľa Legendy o sv. Gerhardovi mal Ajtóň mal byť pokrstený k ortodoxnej viere v meste Vidin. Po krste mal vo svojom sídle v Marošvári (dnešný Čanáď v Rumunsku) založiť kláštor Sv. Jána Krstiteľa, ktorý mal byť obývaný gréckymi mníchmi, prichádzajúcimi z Byzancie. Avšak po porážke a následnom zabití Ajtóňa sa jeho kniežatstvo stalo čanáďskym komitátom v Uhorsku, pomenovanom podľa prvého župana, Čanáďa. V Čanáde bolo zriadené aj nové biskupstvo, na čele ktorého bol dosadený Benáťčan Gerhard. Ten mal zriadiť v dnešnom srbskom meste Banatsko Arandjelovo kláštor zasvätený Sv. Jurajovi, kam boli presídlení mnísi vyhnaní z Čanádu.

S kráľom Štefanom je spojované zakladanie mnohých kláštorov, väčšinou latinského rítu.

Existuje však aj listina, v ktorej mal Štefan potvrdiť založenie ženského kláštora východného rítu vo Vespríme. Prepis zakladacej listiny je zachovaný v kráľovskom prepise z roku 1109 v gréckom aj latinskom jazyku. Pôvodná listina však bola v gréckom jazyku, čo naznačuje že kláštor bol gréckeho rítu. V neskorších storočiach bol pravdepodobne konvertovaný k latinskému rítu. Ruiny kláštora boli nájdené archeológmi v roku 1936.

Tieto príklady dokazujú, že napriek horlivej konverzii krajiny k latinskému rítu, Štefan toleroval aj východných kresťanov v Uhorsku. Podľa Františka Vítazoslava Sasinka mal Štefan dokonca nechať vystavať ortodoxný kostol v Konštantínopole. Jeho nasledovníci mali zjavne k ortodoxnému kresťanstvu rovnaký postoj ako on. Je známe, že kráľ Ondrej I. tiež zakladal ortodoxné kláštory. Pravdepodobne tak činil kvôli tomu, že jeho manželka bola z Rusi.

Kontakty medzi Byzanciou a Uhorskom pokračovali aj v nasledujúcom 12. storočí. Najmä skrz dve postavy z Arpádovskej dynastie možno hovoriť o akomsi vyvrcholení byzantsko-uhorských vzťahov, ktoré sú späté aj s vplyvom ortodoxného kresťanstva.

Vrchol uhorsko-byzantských vzťahov

Väčšinu 12. storočia vládla v Byzantskej ríši dynastia Komnenovcov. Tento rod bol známy aj dynastickými zväzkami s európskymi kráľovskými dvormi, medzi nimi aj s Uhorskom.

Z vyššie spomínaných dvoch postáv je prvou dcéra uhorského kráľa Ladislava I. a jeho manželky Adelaidy - Piroška. Narodená bola v roku 1088, avšak po smrti matky v roku 1090 a otca v 1095 osirela. Roky žila na kráľovskom dvore pod ochranou kráľa Kolomana. Začiatok 12. storočia však prebehli jednania medzi Kolomanom a byzantským cisárom Alexiom I. Komnenom, kde cisár žiadal ruku Pirošky pre svojho syna a nasledovníka Jána. Koloman v záujme zlepšenia vzťahov s Byzanciou vyhovel a pravdepodobne v roku 1104 bola vydala za Jána II. Komnena. V Konštantínopole prestúpila na ortodoxné kresťanstvo a prijala meno Irena.

Podľa byzantských prameňov to bola skromná a zbožná žena. S manželom mali osem detí, medzi nimi aj budúci cisár Manuel. Cisárovná Irena sa však v politike angažovala málo. Podľa prameňov sa skôr sústredila na pomoc chudobným. Pomáhala aj uhorským pútnikom,

ΒΙΡΓΙΝΙΑ

ΗΟΥ

ΣΕ

ΡΕ

ΤΑΤΗ

Α

Γ

Σ

Τ

Ο

Φ

Τ

Ν

ktorí sa cestou späť z Jeruzalema zastavili v Konštantínopole. Irena založila v Konštantínopole kláštor Krista Pantokratora (Svetovládcu). Kláštor mal pozostávať z chrámu, tiež pomenovanom Pantokrator, knižnice a nemocnice. Po jej smrti v roku 1134 bola pochovaná v danom kláštore, ako neskôr aj jej manžel Ján.

Cisárovná Irena sa v Byzancii mohla tešiť značnej popularite. O jej popularite a význame svedčí aj mozaikový portrét, na ktorom je zobrazená aj s manželom Jánom, a ktorý dodnes zdobí chrám Hagie Sofie v Istanbule. Neskôr po smrti bola dokonca ortodoxnou cirkvou kanonizovaná a stala sa z nej svätica. Jej sviatok pripadá na deň jej úmrtia, 13. augusta.

Ďalšou významnou osobnosťou na poli byzantsko-uhorských vzťahov bol kráľ Belo III. Ten sa v roku 1163 dostal vo Byzancie, kde mal prijať kresťanstvo východného rítu a prijať meno Alexios. Získal titul *despotes* a bol zasnúbený s Máriou, dcérou cisára Manuela Komnena. Keďže cisár nemal mužského potomka, vymenoval Bela za svojho nástupcu. Neskôr sa však Manuelovi narodil syn Alexios a tak Belovo postavenie ochablo. Dokonca boli zrušené jeho zasnuby s Máriou. Neskôr sa však na žiadosť uhorských vyslancov Belo vrátil do svojej rodnej vlasti a v roku 1173 nastúpil na uhorský trón.

V prípade Bela neexistuje žiaden dôkaz toho, že konvertoval ku kresťanstvu latinského rítu. Pre jeho ortodoxnú vieru ho ostrihomský arcibiskup Lukáš odmietol korunovať a tak bol týmto aktom poverený biskup kaločský Ondrej. Belo III

spočiatku naďalej udržiaval styky s Byzanciou, to sa ale zmenilo keď v roku 1185 nastúpili na trón v Konštantínopole príslušníci dynastie Angelovcov. Odvtedy viedol nezávislú, ba dokonca niekedy aj nepriateľskú politiku voči Byzancii. Napriek tomu sa však nikdy nevzdal ortodoxnej viery. Pod vplyvom svojej výchovy sa pokúsil v Uhorsku udomáčniť kult východného svätca Ivana Rilského, avšak bol neúspešný. Okrem toho podporoval aj zakladanie ortodoxných kláštorov v Uhorsku.

Ortodoxné kresťanstvo a kláštory rozkvitali v Uhorsku počas prvej etapy kráľovstva. Veci sa však zmenili v 13. storočí. Podľa Sasinka to bol aj v dôsledku tatárskeho vpádu. V snahách zaľudniť vyprázdnené územia prichádzali do Uhorska nemeckí kolonisti. Tí mali nielen zaľudniť oblasti, kde predtým žilo zväčša ortodoxní kresťania, ale dokonca aj ortodoxné kláštory mali skončiť v rukách mníšskych reholí latinského rítu. Vďaka tomu postavenie ortodoxného kresťanstva v Uhorsku značne upadlo.

Zdroje :

Pramene:
 CONSTANTINE PORPHYROGENITUS. De Administrando Imperio. Trans.: R. J. H. Jenkins. Washington D. C.: Dumbarton Oaks, 1967
 SKYLITZES John. A Synopsis of Byzantine History, 811 - 1057. Trans. by John Wortley. Cambridge 2010.
 KINNAMOS John. Deeds of John and Manuel Comnenus. Trans.: Charles M. Brand. New York: Columbia University Press, 1976

Literatúra:

BEREND Nora (ed.). Christianization and the Rise of Christian Monarchy: Scandinavia, Central Europe and Rus' c. 900 - 1200. New York: Cambridge University Press, 2007
 CURTA Florin. Southeastern Europe in the Middle Ages 500 - 1250. New York, Cambridge University Press, 2006
 MORAVCSIK Gyula. Byzantine Christianity and the Magyars in the Period of Their Migration. In. American Slavic and East European Review, Vol. 5, 1946
 ZÁBORSKÝ Jonáš. Dejiny kráľovstva uhorského od počiatku do časov Žigmundových. Bratislava: Slovart, 2012
 SASINEK František Vítazoslav. Dejiny počiatkov terajšieho Uhorska. Skalica: Tlač Fr. X. Škarnicla synov, 1868
 SEGEŠ Vladimír et al. Kniha kráľov. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2003

Bélo III.

Kresťanský komunizmus v Južnej Amerike

Bc. Jozef Voříšek

- 1) Yapeyú
- 2) La Cruz
- 3) Santo Tomé
- 4) San Francisco de Borja
- 5) San Nicolás
- 6) San Luis
- 7) San Lorenzo
- 8) San Miguel
- 9) San Juan
- 10) Santo Ángel
- 11) Apóstoles
- 12) Concepción
- 13) Santa María
- 14) San Javier
- 15) Mártires
- 16) San José
- 17) San Carlos
- 18) Candelarias
- 19) Santa Ana
- 20) Loreto
- 21) San Ignacio Mini
- 22) Corpus
- 23) Jesús
- 24) Trinidad
- 25) Itapuá
- 26) San Cosme
- 27) Santiago
- 28) Santa Rosa
- 29) Santa María de Fe
- 30) San Ignacio Guasú

Reducciones jesuíticas

Historici sa len s veľkými ťažkosťami pokúšajú o presnú terminológiu fenoménu, ktorý sa začal vytvárať vo viacerých štátoch dnešnej Južnej Ameriky na začiatku 17. storočia. Zatiaľ čo prechod ku komunizmu sa v Európe nedokázal uskutočniť počas celého 20. storočia, kresťanský komunizmus existoval viac ako 150 rokov. S komunizmom z minulého storočia, prirodzene, nemal veľa spoločné. Jeho autormi boli totižto duchovní otcovia zo Spoločnosti Ježišovej – jezuiti.

Niečo ako *Jezuitský štát*, *Jezuitská republika*, *svätý experiment*, či *diktatúra lásky*, to všetko sú názvy snažiace sa opísať fungovanie komunity, ktorá sa začala vytvárať v roku 1609, a ktorá vo svetových dejinách nemá obdoby. Aj keď to nie je téma všeobecne známa, venuje sa jej pozornosť aj na Slovensku, kde vyšli niektoré ucelené, alebo čiastkové publikácie a podobné je to aj vo svetovej historiografii. Vytvorenie spravodlivého štátu, v ktorom prakticky neexistujú pojmy ako peniaze, chudoba, nezamestnanosť a nedostatok bolo cieľom viacerých teoretických úvah, avšak práve jezuiti prešli z teórie do praxe a od slov k činom.

Túžby sv. Ignáca z Loyoly sa stali skutočnosťou v roku 1540, kedy pápež Pavol III. schválil existenciu jezuitskej rehole. Tá sa zakladala na skutočne honosných základoch absolútnej poslušnosti a vernosti pápežovi a jeho hierarchii. Ak by sa niečo javilo ako *biele*, ale pápež určil, že je to *čierne*, museli byť členovia pripravení uveriť, že je to skutočne čierne. Veľmi prísne cvičenia, ktoré zakladateľ spísal pre všetkých súčasných aj budúcich členov rehole pomohli k tomu, že z jezuitov sa stala v mnohých oblastiach elita. Stali sa z nich kňazi, ktorí boli preslávenými poskytovateľmi vysokého vzdelania a jezuitské univerzity a nižšie školstvo sa rýchlo šírilo po svete. Netrvalo dlho, aby sa tento „nástroj protireformácie a protiheretickosti“ dostal do nového sveta.

Juhoamerický kontinent na začiatku 17. storočia znamenal pre domorodé indiánske obyvateľstvo doslova genocídu. Portugalskí, španielski a iní otrokári spoľahlivo zlikvidovali dovtedajšie pomery. Na zvyškových územiach kde žilo majoritne domáce obyvateľstvo vznikali takzvané redukcie (*reducciones de indios*), ktoré ich čiastočne izolovali. To však nijako nebránilo otrokárom, aby z času na čas na podobné územia nezaútočili a potrebnú ľudskú pracovnú silu nevzali.

Jezuitský duchovní otcovia (*patres*), ale aj iné rehole, prišli na tieto miesta okolo roku 1570 s jednoznačnou úlohou pokresťančiť Indiánov a postarať sa duchovne o európskych kolonizátorov. Podarilo sa im však oveľa viac. Od španielskeho kráľa Filipa III. získali povolenie na izoláciu viac ako 200 000 Indiánov z kmeňa Guaraní v blízkosti horného toku rieky Rio de la Plata. Jezuiti tu začali vytvárať jedinečné obce, v ktorých bolo všetko zorganizované od bohoslužieb, cez prácu až po odpočinok. *Patres*

pridelili každej indiánskej rodine svoj vlastný pozemok, avšak väčšina pôdy bola v spoločnom vlastníctve, z ktorého príjmy sa delili medzi všetkých. Jezuitom sa podobná „infiltrácia“ podarila prakticky po celom svete. Vieru v Krista rozširovali v Číne, Japonsku, Amerike, Afrike – jednoducho všade si dokázali získať dôveru domáceho obyvateľstva a svojim príkladom a absolútnou poslušnosťou pápežovi obracali ľudí po celom svete. O to jednoduchšie si pravdepodobne našli dôveru u utlačených indiánskych kmeňov. Konkrétne kmeň Guaraní bol podobne ako ostatné veľmi pracovitý, ale primitívny a prakticky neschopný vytvoriť niečo nové a vlastné. O to lepší však boli v kopírovaní toho, čomu boli priučení. Prakticky ihneď dokázali vyrábať okrem potravín aj šaty, pracovné nástroje a iné produkty na základe predlohy, ktorá im bola ukázaná. Jezuiti tak mohli výrobky rozdeliť podľa potreby všetkým a čo zvýšilo ľahko predali na vzdialenejších trhoch a späť do týchto komunít donášali priemyselné výrobky a iné predmety, ktoré si Indiáni nemohli sami vyrobiť.

Sociálny systém fungoval ešte dokonalejšie. Vďaka rýchlo nahromadenému bohatstvu spoločnou prácou sa odstránila materiálna núdza a zabezpečené boli všetky potreby pre siroty, starcov aj vdovcov – jednoducho nikto nezostal materiálne nezabezpečený. Vo svojom počiatku však museli bojovať proti väčšiemu nepriateľovi a tými boli portugalskí otrokári. Prvotnou taktikou bol ústup do menej dostupných a izolovanejších častí pralesa, neskôr však bolo potrebné začať s účinnejšou obranou. Od španielskeho kráľa dostali Jezuiti povolenie na vytvorenie vlastných milícií zložených z Indiánov ozbrojených strelnými zbraňami. Nájazdy portugalských otrokárov sa skončili ich krvavou porážkou vo viacerých bitkách a víťazných Indiánov a ich duchovných otcov tak už viac v činnosti neprerušovali.

Vytvorila sa tak samostatná komunita s vlastným obyvateľstvom, jazykom, so stanoveným náboženstvom a armádou – viacero znakov samostatného štátu. Ten však existoval naďalej len formálne. Jezuiti naopak nechceli a nemohli dovoliť, aby sa španielski či portugalskí ľudia dostali medzi Indiánov. Ich dlhoročná práca tak totižto veľa krát vyšla na zmar, kvôli zlému príkladu, ktorý Indiáni nasledovali rovnako rýchlo ako sa učili tomu dobrému. Jezuiti preto museli pritvrdiť vo svojej izolácii a neučili ani nekázali španielsky, ale vlastným domácim

jazykom. Do blízkosti týchto osád sa nesmel dostať cudzinec, ani obchodník. Značne primitívne uvažovanie Indiánov im taktiež prácu nezlahčovalo. Ak niektorému z nich odovzdali kravu, aby s ňou hospodáril, Indián ju zabil a zjedol a nemyslel pri tom na to, že z dlhodobého hľadiska by mal s kravou väčší úžitok. Rovnako tak pri žatve neuvažovali Indiáni o potrebe ponechania si časti úrody na osivo, ale všetko zjedli naraz dúfajúc, že o rok bude na tom istom mieste rovnaký počet plodín. Všetko to viedlo k tomu, že jezuiti museli sýpky zamykať a podrobne organizovať všetky hospodárske práce.

Mimoriadne preslávnený je aj hudobný talent domorodých obyvateľov. Preto sa tento štát nazýva niekedy aj hudobným. Indiáni vo svojej schopnosti prevziať a naučiť sa čokoľvek sa bez problémov učili talianske opery, ktorým sami nerozumeli a predvádzali rôzne divadelné hry. Spievali duchovné piesne a tancovali, učili sa na hudobných nástrojoch a sprevádzali spevom a tancom všetkých pri prácach na poli a rovnako tak sa s hudbou vracali do svojich domovov. Všetko to vytváralo na pohľad absolútne dokonalý štát, v ktorom všetko fungovalo a všetkého bol dostatok. Jezuiti vytvorili niekoľko desiatok osád, ktoré spolu tvorili akúsi konfederáciu na nerozoznanie od samostatného štátu. Ak došlo k preľudneniu jednej osady vytvorili novú na rovnakých princípoch. Tento dokonalý systém narážal samozrejme na závisť a podozrievavosť nie len zo strany španielskeho dvora, ale najmä miestnych miestodržiteľov. Prístup akým sa jezuiti správali k miestnemu obyvateľstvu si samozrejme vyslúžil ich prirodzenú obľúbenosť. Španielsky kráľ však nakoniec vydal prekvapivé nariadenie, ktorým prikázal jezuitov z týchto území vyhnať. Tí, maximálne oddaní, tento príkaz bez odporu prijali.

Po odchode jezuitov sa začala dlhoročná práca rozpadáť. Postavená bola na krehkých

základoch jednoduchých Indiánov, ktorí sa stali opäť terčom otrokárov. Ukázalo sa, že bez vedenia neboli schopný nie len účinnej obrany, ale ani spolužitia v takomto druhu komunity. Indiánom bola okamžite odobraná všetka pôda, ich budovy boli zbúrané a obyvateľstvo rozohnané do rôznych častí. Viac ako 150 ročný experiment tak skončil. Dodnes zostali niektoré tehlové kostoly a budovy tohto Jezuitského štátu.

Zdroje :

MACKENNEY, Richard. Evropa šestnástého století. Praha : Vyšehrad, 2001, 395 s. ISBN 8070214694.

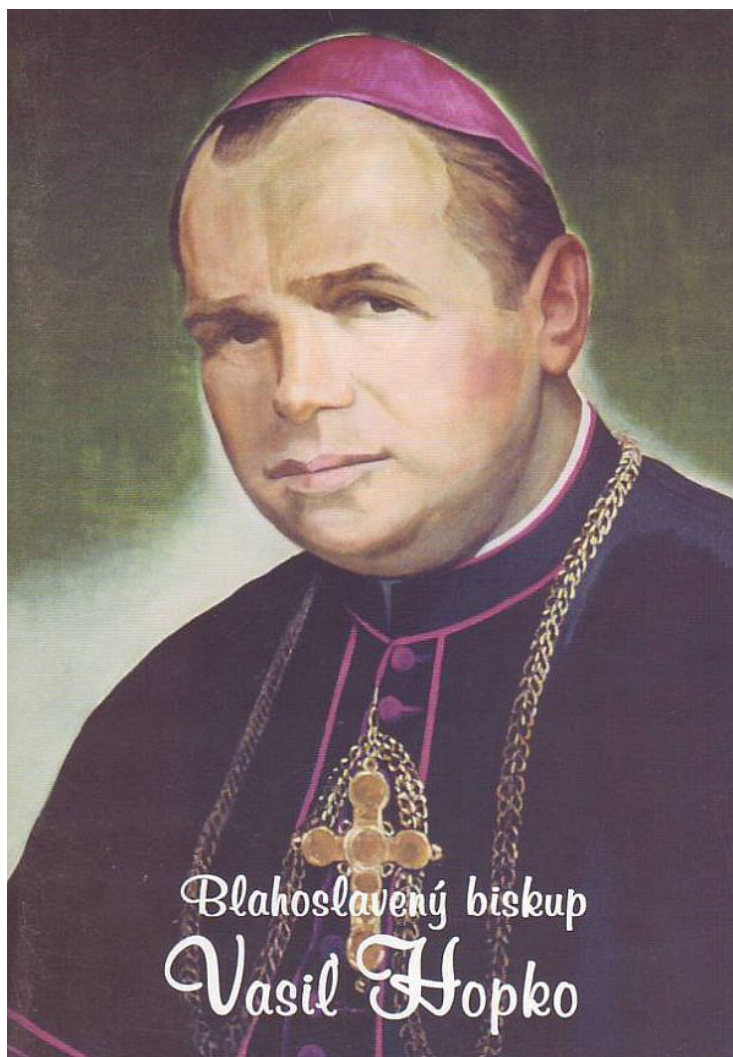
MÉSÁROS, Róbert (ed.). Svätý Ignác z Loyoly - Duchovné cvičenia. Trnava : Dobrá kniha, 2005, 204 s. ISBN 80-7141-487-5.

PÁLEŠ, Emil. Angelológia dejín 2. Bratislava : Sophia, 2012, 1031 s. ISBN 987-80-970688-1-3.

KOMOROVSKÝ, Ján. Boží štát v pralesoch a savanách Paragvaja. Nitra : Spoločnosť Božieho slova, 2007, 146 s. ISBN 9788085223804.

Posledné dni gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku

Matúš Burda

Vasil Hopko

Dejiny gréckokatolíckej cirkvi, oficiálne pôsobiaca na území súčasného Slovenska od vzniku Užhorodskej únie v roku 1646, sú plné pozitívnych aj negatívnych udalostí. Za to najťažšie obdobie môžeme považovať obdobie 50. a 60. rokov minulého storočia, kedy dochádzalo k likvidácii náboženského obradu a pravoslavizácii kňazov, rehoľníkov a veriacich. Gréckokatolícka cirkev sa nemohla nijako brániť voči režimu, a tak v roku 1950 po Malom a Veľkom sobore definitívne zmizla z konfesionalnej mapy vtedajšieho Československa.

Na úvod je nutné pripomenúť skutočnosť, že po skončení 2. svetovej vojny sa Európa polarizovala. Stredná a východná Európa sa dostala do sféry vplyvu komunistického Ruska, čo sa po komunistickom prevrate v Československu v roku 1948 odzrkadlilo aj v politickom, hospodárskom či náboženskom smerovaní krajiny. V konfesionalnej otázke si komunisti vytýčili hlavný cieľ v rovine prinavrátania gréckokatolíkov späť k ich pravej viere, čiže pravoslávii. Tu sa musíme vrátiť k vzniku Užhorodskej únie do druhej polovice 17. stor., kedy niekoľko desiatok pravoslávnych kňazov prestúpilo na katolícky obrad pod podmienkou, že si zanechajú grécky obrad a bude im umožnené voliť si vlastného biskupa. Táto historická paralela mala byť iba zámienkou a skutočnou príčinou bola obava komunistického režimu spojenia gréckokatolíkov s Rímom a západnými krajinami.

Postavenie gréckokatolíkov sa rapídne zhoršilo na začiatku 50. rokov, kedy sa komunistický režim naplno etabloval v Československej republike. Ortodoxných bolo v krajine veľmi málo, čo sa snažil zmeniť aj nový pravoslávny metropolita v Prahe, exarcha Jelevferij, tvrdo agitujúci proti gréckokatolíkom. Samotný gréckokatolícky biskup Pavol Gojdič si pomaly uvedomoval, že jeho veriaci sú vo veľkom nebezpečenstve. Nerešpektovali ho ani na biskupskej konferencii v Olomouci v roku 1946, keďže gréckokatolíci boli často spájaný s povstaleckými banderovskými oddielmi na východnom Slovensku. Rozhorčenie biskupa vyvolalo pobúrenie aj u najvyšších politických predstaviteľov a ŠtB, ktorá na rok 1948 naplánovala veľké razie v kláštorech v Prešove, Michalovciach a Stropkove. Prešovský biskup neváhal bojovať za svojich veriacich a cirkev ako takú a obrátil sa so sťažnosťou aj na samotného prezidenta Gottwalda.

Násilný zásah proti rehoľníkom len potvrdili najväčšie obavy biskupa Gojdiča a jeho pomocného biskupa Vasila Hopka, že definitívna likvidácia gréckokatolíckej cirkvi je vopred pripravený akt a je len otázkou času, kedy sa „Akcia P“ alebo ľudovo povedané pravoslavizácia gréckokatolíkov spustí.

Medzi rokmi 1945 až 1949 sa v Československu vytvorili štruktúry pravoslávnej cirkvi, a tak už nič nebránilo samotnému zrušeniu gréckokatolíckej cirkvi. Prvé oficiálne stretnutie, nazývané aj Malý sobor, čo znamená zhromaždenie, sa konalo 24. apríla 1950 v Malých Ružbachoch, kde gréckokatolícka cirkev nemala svoju farnosť

a taktiež v blízkom Podolínci boli uväznení rehoľníci ešte z roku 1948. Tajné zhromaždenie si za svojho predsedu zvolilo Ivana Rohaľa – Ilkiva. Komunistom sa dokonca podarilo presvedčiť 51 gréckokatolíckych kňazov, aby sa zúčastnili „Akcii P“. Ako sa počas rokovaní ukázalo, až na niektoré výnimky ako Michala Knapa, Antona Havrilu či Eliáša Kačúra, boli všetci kňazi do pravoslavizácie násilne donútení, a tak drvivá väčšina váhala alebo úplne odmietla akt zrieknutia sa svojej katolíckej viery pod patronátom rímskeho biskupa.

Po neúspešnom Malom sobore vo Veľkých Ružbachoch sa 28. apríla zišli komunistickí delegáti v sále prešovského hotela Čierny orol. Malo sa ho zúčastniť viac ako 700 predstaviteľov a niečo menej ako 100 kňazov, a preto sa toto zhromaždenie dostalo do povedomia ako Veľký sobor. Pravoslávna cirkev tlačila po neúspechu vo Vyšných Ružbachoch na politikov, aby dokonali akt zjednotenia gréckokatolíckej a pravoslávnej cirkvi pod vplyvom moskovského patriarchu. Do dejiska zhromaždenia boli zväzaní kňazi, študenti a ľudia, ktorých zastrášovali alebo už boli natolko zmanipulovaní, že za každých okolností by podporili režim a pravoslávnu cirkev. Zasadanie otvoril a viedol Ján Benický, vedúci školského oddelenia Krajského národného výboru v Prešove, a cieľ bol zhodný s tým, čo mal schváliť Malý sobor, a to návrat gréckokatolíkov do rúk patriarchu. Diskutujúci, naklonení pravoslávii, zdôrazňovali historickú nutnosť tohto aktu, a tak sa predsedajúci rozhodol zvoliť trojčlennú skupinu, ktorá mala pripraviť uznesenie. Do čela komisie bol zvolený opäť Rohaľ – Ilkiv, predsedajúci Malému Soboru 24. apríla, čo len zdôrazňuje fakt, že uznesenie už bolo k dispozícii vo Veľkých Ružbachoch a možno aj skôr. Samotný dokument obsahoval 5 bodov, ale hlavným posolstvom bolo už viackrát spomínaný presun gréckokatolíkov pod jurisdikciu patriarchu. Po prečítaní návrhu Rohaľom sa následne pristúpilo k voľbe, ktorá dopadla v neprospech gréckokatolíkov. 28. apríla o 12 hodine a 50 minúte definitívne zanikla gréckokatolícka cirkev na území Slovenska, ktorá so svojou dlhou tradíciou a náboženskou kultúrou formovala krajinu pod Tatrami v Karpatскеj kotline.

V deň konania Veľkého či Prešovského soboru komunisti obsadili Prešovské gréckokatolícke arcibiskupstvo aj s biskupmi Gojdičom, ktorý bol následne držaný v Slavíkovej vile vo

Павел Петрович Терехин
епископ, архиепископ

Prešovskí gréckokatolícki biskupi

Vysokých Tatrách, a Hopkom. Oboch uväznili v tábore v Báci. Pavol Peter Gojdič bol odsúdený vo vykonštruovanom procese spolu s biskupmi Jánom Vojtaššákom a Michalom Buzalkom a až do svojej mučeníckej smrti v roku 1960 bol držaný vo väznici v Leopoldove. Vasil Hopko bol väznený na viacerých miestach, ale v máji 1964 bol prepustený kvôli jeho zlému zdravotnému stavu. Väzenskú celu nahradilo domáce väzenie, ale aj tak bol neustále monitorovaný ŠtB. Po obnovení gréckokatolíckej cirkvi sa chopil biskupského stolca v Prešove a pôsobil na čele gréckokatolíkov v Československu až do svojej smrti v roku 1976.

Od aktu zániku gréckokatolíckej cirkvi v Československu mali gréckokatolícki kňazi, seminaristi a veriaci iba dve možnosti. Buď dobrovoľne konvertujú na pravoslávie, alebo budú prenasledovaní, väznení a hnaní na nútené práce do baní, závodov či na polia. Gréckokatolíci stratili úplne všetko, keďže nadobudnutý cirkevný majetok v podobe chrámov, fár či celej agendy prešiel do rúk pravoslávnej cirkvi, a tá sa jej radšej rýchlo zbavovala. Jednotlivé body prijaté na Prešovskom sobore boli síce realizované

pražským pravoslávnym biskupom okamžite, ale samotná komunistická vláda prijala dokument o nútenom zlúčení gréckokatolíkov s pravoslávnyimi až o mesiac neskôr. Bol to iba akýsi právny akt, ktorý mal len potvrdiť že dovtedy živá a rozmáhajúca sa gréckokatolícka cirkev sa musela zmeniť, ak chcela naďalej pôsobiť, na cirkev katakombálnu, tak ako v čase prvých kresťanov po smrti Ježiša Krista v Rímskej ríši.

Zdroje :

FEDOR, Michal. Z dejín gréckokatolíckej cirkvi v Československu 1945 – máj 1950. Košice : Byzant, 1993. 347 s. ISBN 80-85581-03-05.

KONEČNÝ, Stanislav. Pravoslávna cirkev na Slovensku po druhej svetovej vojne. Košice 2008. Dostupné na internete: <http://www.mtatk.hu/interreg/pdf/konecny12.pdf>
VAŠKO, Václav. Likvidace řeckokatolícké církve. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2007. 70 s.

Biskup Ambróz Lazík a návšteva jeho pamätnej izby v Trstíne

Kristína Bílová

Spomienkou na život a dielo biskupa Ambróza Lazíka je pamätná izba v jeho rodnej obci – Trstíne, ležiacej asi 20 kilometrov od Trnavy. Nachádza sa v budove pomenovanej na jeho počesť „Ambroziánum“ oproti kostolu sv. Petra a Pavla, za ktorým sa nachádza aj miesto jeho posledného odpočinku – pomník s krížom, na ktorom sa vyníma biskupské heslo AVE CRUX. Keď si ho pri vysviacke zvolil za svoje asi ani netušil ako príznačne bude opisovať jeho ďalší život. Ako nesmierne nadanému dieťaťu s výbornými výsledkami v škole, poskytli rodičia možnosť ísť na štúdiá za peniaze, ktoré si odkladali z výnosov z malého rodinného hospodárstva, ktoré živilo celú rodinu. Z Trstína preto odchádza do Šamorína, aby sa zdokonalil v maďarčine a opäť s výbornými výsledkami sa vracia do Trnavy na Arcibiskupské gymnázium. Štúdium na gymnáziu prerušila vojna a narukovať muselo 21 študentov. Medzi nimi aj Ambróz. Situácia bola o to horšia, že koncom júla padol do ruského zajatia. Fotky vo vojenskej uniforme a kópiu listu z ruského zajatia „vrelmilovaným rodičom“ spolu s listami od otca – Jozefa Lazíka, ktoré písal synovi na front, si môžeme všimnúť v presklenej skrinke pri vchode. Vtedy ani len netušil, že vojna a zajatie na Ukrajine neboli jediné brvná na ceste životom, ktoré mu boli hodené pod nohy. Po podpísaní mieru v Brest-Litovsku sa tisíce oslobodených zajatcov začali hrnúť domov ku hraniciam Uhorska. Vlak, ktorý viezol Ambróza Lazíka zo zajatia dorazil do Bratislavy 23. Marca 1918. Štúdium na gymnáziu nakoniec úspešne ukončil maturitou z gréčtiny, filozofie i prírodopisu.

Ďalší krok na jeho ceste za kňazstvom predstavoval nástup do seminára v Trnave. V tomto ho nepochybne inšpiroval jeho otec, ktorý bol dlhé roky kostolník, ako aj Martin Kollár, národovec, správca spolku svätého Vojtecha, redaktor a vydavateľ Katolíckych novín, ktorý pôsobil v Nádaši (Trstíne) bezmála tridsať rokov a Ambróza v minulosti aj pokrstil už na druhý deň po jeho narodení. V pamätnej izbe Ambróza Lazíka je taktiež časť expozície venovaná Mar-

tinovi Kollárovi. Prvý ročník absolvoval v Ostrihomskom seminári, neskôr pokračoval na seminári v Olomouci. Posledný rok kňazskej prípravy absolvoval v Nitre. Kópie indexov z Ostrihomu a Nitry spolu so zapísanými hodnoteniami sa tak isto nachádzajú v pamätnej izbe. Prvý krát ako kňaz slávil primície 10 dní po vysviacke 9. júla 1922 v trstínskome Hájčku, kde a nachádza Kostol nanebovzatia Panny Márie postavený v roku 1245. Primičný obrázok „Na pamiatku mojej prvej sv. omše v Nádaši“ leží v sklenej vitríne na pravej strane pri stene. Ambróz Lazík nepôsobil iba v Trstíne ale tak isto ako kaplán v Dvoroch nad Žitavou, neskôr bol menovaný za archivára úradu Trnavskej apoštolskej administratúry. V roku 1933 získal doktorát z teológie a 4 roky pôsobil ako generálny vikár Trnavskej apoštolskej administratúry. Ďalší kariérny postup sa konal v roku 1938, kedy dostal titul apoštolského notára a kanonika Bratislavskej družnej kapituly. Taktiež bol vymenovaný za rektora kňazského seminára v Bratislave. Po smrti biskupa Jantauscha sa stal administrátorom Trnavskej apoštolskej administratúry. V roku 1949 bol vysvätený za biskupa pod dohľadom ŠTB.

Blížili sa pre cirkev v Československu najťažšie roky plné útlaku, bolesti a ponížovania. Ťažké roky strávil v „domácom väzení“ na biskupskom úrade obvinený pre styky s Vatikánom a tak isto s biskupmi Vojtaššákom, Gojdičom a Buzalkom z protištátnej činnosti s nálepkou špióna a presnejšie obvinený za to, že „udržiava pravidelné osobné styky s Vatikánom a cirkevnou emigráciou v Ríme, ktorej kruhy podrobne informuje o politickej a cirkevnej situácii

22

v ČSSR a aktívne tiež organizuje rozširovanie náboženského vplyvu na občanov“. Odobrali mu pečiatičku aj kľúče, odstrihli mu telefón a hľadkovali pri ňom deň aj noc dvaja agenti štátnej bezpečnosti. Nikto sa s ním nesmel stýkať okrem jeho otca, ktorý bol však ťažko chorý. Zdravotný stav samotného Ambróza Lazíka taktiež nebol v poriadku. Trpel cukrovkou, vo chvíľach, keď sa cítil zle a dožadoval sa lekára mu toto právo bolo zamietnuté. Onedlho zomrel jeho ťažko chorý otec, čo mu zhoršilo psychický aj fyzický zdravotný stav ešte viac. Dokonca mu nebolo dovolené ani zúčastniť sa pohrebu. V 60-tych rokoch nastalo čiastočné uvoľnenie, no stále bol pod drobnohľadom. Listy musel písať pod falošnými menami. Po sérii incidentov, kedy otvorene kritizoval kňazov s prokomunistickým zmyslaním mu čoraz viac ubúdalo síl a jeho život sa blížil ku koncu. 20 apríla 1969 vyčerpaný a chorý zomiera na nedeľu Dobrého pastiera. 25. mája 1969 za mohutnej účasti veriacich boli prevezené telesné pozostatky Ambróza Lazíka z trnavského dómu do rodného Trstína, tak ako si želal.

Exkurzia

Bc. Zuzana Ivičová

23

V dňoch 9. až 11. mája sa konala exkurzia z katedry histórie (ktorú viedol PhDr. Ladislav Župčán, PhD.) ku našim susedom a ku susedom našich susedov – teda do Čiech a Nemecka. Konkrétne do miest Ústí nad Labem a Drážďan.

Trojdná exkurzia začala v pondelok ráno, keď sme sa okolo 6.tej hodiny ráno začali zbíhať pred našou alma mater pri „mikro buse“, ktorý mikro naozaj nebol, čo ale malo samozrejme svoje výhody. Keďže nás nebol príliš veľký počet cestovateľov a tak každý, kto mal za potreby si natiahnuť svoje kosti, tak mohol vykonať cez celé sedadlá. Takže, prvé pozitívum exkurzie sa zrodilo ešte pred vyštartovaním z bodu A a to priamo pred univerzitou.

Nasledovala niekoľko hodín dlhá cesta naprieč celou Českou republikou, samozrejme s prestávkami na kávu a ostatné návykové činnosti. Po tom, čo sme dorazili do Ústí nad Labem (Ústí nad Labem je mesto ležiace na severozápade Čiech) a vystúpili z nášho superautobusu, sme sa ubytovali na internáte, na ktorom (a hádam nie som toho názoru len ja) by sme si vedeli predstaviť nie len čas nášho vysokoškolského života. Budova internátu síce nemá 5 rokov, no riešenie izieb bolo naozaj pohodlné, a tak sme ku našej spokojnosti s autobusom, mohli pridať aj spokojnosť s ubytovaním.

Po tom, čo sme sa ubytovali, sme šli (tí, ktorých ešte nezlomila únava z cesty), na vychádzku po meste. Keďže bolo naozaj prajné počasie, niektorí z nás pobudli v meste až do večera. Mesto síce nie je žiadnou metropolou preplnenou ľuďmi, no to bolo na ňom asi to najsympatickejšie.

Na druhý deň, respektíve na druhé ráno, sme si opäť privstali, pretože nás čakala cesta do Drážďan. Do tých sme už nešli autobusom, ale vlakom, teda, budem presnejšia, vlakmi. Čakali nás dva prestupy, no nakoľko sme prestupovali z jedného dobrého do druhého lepšieho vlaku (bez ironie), tak to bolo v poriadku. Cesta trvala spolu nejaké dve hodiny, a keďže sme vyrážali skoro ráno, už o desiatej hodine sme sa mohli prechádzať Drážďanmi. Tu, ako aj v Ústí nad Labem, nás vítalo slnečné a naozaj teplé počasie, mnohí skonštatovali na svoje prvé opálenie či spálenia, že šlo o „predčasné leto“. Po vystúpení z vlaku na nádhernej obrovskej stanici nám robil spoločnosť aj Mgr. Jakub Pátek, PhD., ktorý nám pri dvoch pamiatkových zastávkach predstavil históriu mesta, po ktorých nasledoval náš osobný program. Každá skupinka sa vydala svojím smerom, a tak bolo na každom výletníkovi, čo sa rozhodol navštíviť a spoznať. Že toho nebolo málo značí aj prezývka Drážďan „Barokové mesto“ či „Polabská Florencia“.

Ešte predtým, ako prejdeme k exkurziám, si priblížime samotné mesto z oficiálnejšej strany. Drážďany sú v súčasnosti východonemeckým mestom a taktiež hlavným mestom spolkovej krajiny Sasko. V rebríčku najväčších miest Nemecka sa Drážďany nachádzajú na štvrtom mieste a to za Berlínom, Hamburgom a Kolínom nad Rýnom.

Mesto vzniklo pôvodne ako rybárska osada, ktorá sa vyvinula do sídla kupcov, neskôr markgrófa, až sa postupom času stali kúpeľnou a kráľovskou rezidenciou. Mesto vzniklo okolo 10.stor. ako jedno zo slovanských sídel, z čoho je aj odvodený ich pôvodný a súčasný názov. Ten pôvodný znel „Drežďany“ (12.stor.), ktorý im dali pôvodní obyvatelia tejto oblasti – Lužickí Srbi.

Naša nie až tak početná skupinka (ktorá sa ale neskôr o značný počet rozrástla) sa vydala po pamiatkach. A tak si o niektorých z nich niečo povieme.

Keďže náš spoločný bod začínal pred divadlom, ktoré sa nachádza v tesnej blízkosti „nemeckého Versailles“ – palác Zwinger, tak sme ho hneď aj navštívili. V jeho areály sme sa poprechádzali a celkom dlhý čas aj pobudli. Odtiaľ sme sa vybrali na „druhú stranu cesty“, kde nás čakal kostol Hofkirche (Hofkirche – v preklade nazývaný ako „Dvorný kostol“ alebo známy aj ako „katedrála Najsvätejšej trojice“. Táto baroková stavba je najväčším katolíckym kostolom v Sasku). Oproti nemu sa nachádzalo schodisko, ku ktorému sme sa ihneď vybrali, zdolali schody a uvideli krásny výhľad na priestory Zwinger, divadlo, katedrálu Hofkirche a druhú stranu Drážďan, ktorá sa nachádzala na opačnom brehu rieky Labe. Vybrali sme sa hlbšie do mesta, kde sme už uvideli „naj“ pamiatku Drážďan, a to slávnú katedrálu Frauenkirche . (Frauenkirche – v

preklade“ kostol Panny Márie“. Ide o neskorobarokovú stavbu s prvkami klasicizmu, ktorá je luteránskym kostolom. Typická je svojou kupolou, ktorá sa týči až do výšky 95 metrov a stavba je taktiež charakteristická tým, že nemá použitý žiaden oporný systém. Kostol pochádza z prvej polovice 18.storočia, no počas druhej svetovej vojny utrpel značné škody (počas bombardovania) a bol zničený. V roku 1992 sa však začali zbierky na jeho rekonštrukciu a v roku 2005 bola rekonštrukcia dokončená a kostol tak začal svoju novú „znovuzrodenú“ existenciu.)

Z historickej časti mesta sme prešli na tú druhú (značne tichšiu a pokojnejšiu), kde sa ku nám pripojila aj druhá časť našej skupiny a vydali sme sa (vtedy ešte naivne) za hokejovým víťazstvom práve nad Nemeckom. Jeden z najväčších poznatkov, aký si odnášame je, že Drážďany sú naozaj futbalovým mestom a že hokej ich, na rozdiel od nás, až tak moc nezaujíma. Po hokeji sme sa vo večerných hodinách pobrali smerom na vlakovú stanicu a smerom, ktorým sme sa sem dostali, sme sa vrátili (opäť dvoma prestupmi) naspäť do Ústí nad Labem. Keďže sme boli unavení z ďalšieho celodňového cestovania a výletovania, tak už nikam inam (okrem našich izieb) kroky neviedli.

V tretí deň, opäť celkom ráno, sme ešte pred nasadnutím do nášho superautobusu (ktorému velil pán šofér František Novotný), šli na prednášku na Filozofickú fakultu J.E. Purkyňe, na ktorej bola zorganizovaná prednáška o Sudetskej župe v 20.storočí, ktorú viedol doc. PhDr. Martin Veselý, PhD. Budova univerzity, priestory univerzity, okolie univerzity... boli krásne a myslím, že viacerým sa prebleskli hlavou vidiny a myšlienky o štúdiu práve tu. Nám „starším“ už zrejme neskoro, no aj predstavy boli pekné. Prednáška bola pútavá, zaujímavá a pre nás, ktorí sa venujeme 20.storočiu aj prínosná. Po prednáške sme sa vydali ku internátu, a tam už nasadli do autobusu smerom na naše Slovensko.

Na exkurzií sa zúčastnili rôzne ročníky. Nám starším ostalo ľúto, že to bol zrejme náš posledný „katedrový výlet“, avšak pre nižšie ročníky to bola pekná ukážka toho, ako sa dá aj pomocou katedry spoznať kúsok sveta a určite im odporúčame sa takýchto exkurzií zúčastňovať a v dobrom im tie nasledujúce budeme závidieť.

TEST Z CIRKEVNÝCH DEJÍN

Otestuj si svoje vedomosti z cirkevných dejín prostredníctvom týchto desiatich otázok.

1. Ako sa volal prvý arcibiskup pôsobiaci na území Slovenska?
a) Sv. Cyril
b) Adalráam
c) Wiching
d) Sv. Metod
2. Kde sa nachádzal najstarší kláštor na našom území?
a) V Trnave
b) Na Zobore
c) Vo Veľkom Klíži
d) V Spišskom Štiavniku
3. Čo nepatrí medzi typické znaky gotickej architektúry?
a) Kruhový pôdorys
b) Lomený oblúk
c) Sieťové klenby
d) Vonkajšie podporné piliere
4. Ako sa volal významný predstaviteľ rekatolizácie a zároveň zakladateľ Trnavskej univerzity?
a) Juraj Selepčeni
b) Ján Simonides
c) Peter Pazmáň
d) Juraj Turzo
5. V roku 1646 podpísalo 63 pravoslávnych kňazov v Užhorode dokument, na základe ktorého vznikla únia, ktorá sa stala základom gréckokatolíckej cirkvi. Ako sa nazývala?
a) Užhorodská únia
b) Mukačevská únia
c) Brestská únia
d) Svätá únia
6. Ako sa nazývali noviny pre katolíkov, ktoré založil Andrej Radlinský v roku 1857?
a) Katolícke noviny
b) Cyrill a Method
c) Kresťanský mesačník
d) Slovenské noviny
7. V ktorom roku sa konali veľkolepé oslavy príchodu Cyrila a Metoda?
a) 1833
b) 1859
c) 1863
d) 1868
8. V roku 1920 vznikla v Československu štátna cirkev. Ako sa nazývala?
a) Československá husitská cirkev
b) Štátna cirkev
c) Bratrická cirkev
d) Církev československá
9. Na ktorú faru odchádzal každú nedeľu kázať prezident Jozef Tiso?
a) Modra
b) Prievidza
c) Topoľčany
d) Bánovce nad Bebravou
10. Kto stál na čele takzvanej tajnej cirkvi, ktorá odolávala pokusom komunistickej mašinérie o maximálne utlačanie cirkví v Československu?
a) Ján Vojtaššák
b) Ján Korec
c) Pavol Gojdičov
d) Michal Buzalka

Správne odpovede: 1d; 2b; 3a; 4d; 5a; 6b; 7c; 8a; 9d; 10b.

Zostavil: Bc. Jozef Voříšek

LVIA

